

GRAANRECHTEN EN GRONDBEZITTERS.

ANTWOORD AAN DEN HEER ARMAND DIEPEN.

De heer Diepen heeft op mijn opstel in het Mei-nummer van dit tijdschrift, dat een achttal bladzijden innam, geantwoord met een artikel van over de twintig, waarin hij, wat ik schreef, haast zinsnede voor zinsnede ontrafelt. Wilde ik zijn voorbeeld volgen, dan zou ik eene geheele aflevering in beslag moeten nemen. Ik zal er mij wel voor wachten, de lezers van de *Economist* dermate te vervelen! Tegenover den heer Diepen zelf is het gelukkig ook niet noodig; de lage dunk, dien hij reeds vroeger „omtrent de Nederlandsche economisten in het bijzonder” koesterde, is na de lezing van mijn betoog ten mijnen opzichte zóó laag gedaald, dat hij aan eene weerlegging weinig waarde zal hechten. Ik heb toch in die weinige bladzijden blijk gegeven van onwetenschappelijkheid, oppervlakkigheid, vervalsching en verminking van zijn betoog en zoo meer. Ik raak herhaaldelijk met mijn eigen theoriën in de war, en geef bij dit alles blijk van eene zelfvoldaanheid, die mijne oppervlakkigheid evenaart. Op den heer Diepen zal dus, wat ik verder zeggen ga, wel niet veel indruk meer maken. Ik bepaal mij dan ook tot het belangrijkste; tot zooveel als noodig is, om in het oog van den lezer mijn zondenregister ten minste te verkleinen.

Over mijne zelfvoldaanheid zal ik niet spreken. Tegen de bescheidenheid, welke het optreden onzer Nederlandsche protectionisten in den laatsten tijd eigen is, moet die wel treurig afsteken!

Wel moet ik beginnen met te verklaren, dat ik den eenigen lof, dien de heer Diepen mij wel wil toekennen, helaas niet verdien. Ik zal nl. „te verstandig zijn om niet te erkennen, dat bescherming vermeerdering van voortbrenging ten gevolge heeft.” Nu is het juist deze stelling, welke ik beslist ontken. In de meest beschermde bedrijven, ja, zal er vermeerdering van voortbrenging zijn, maar tevens in de niet, of minder beschermde vermindering der voortbrenging. In het algemeen;

niet, zooals de heer Diepen mij laat zeggen, vermeerdering, maar verplaatsing van nijverheid!

Ziehier reeds één staaltje van de scheeve wijze, waarop de heer Diepen mijne meening voorstelt. Zoo is het het geheele artikel door. Nog maar enkele voorbeelden; volledigheid zou te vermoeiend worden.

De schrijver doet het voorkomen alsof ik zou ontkennen, dat na de invoering van graanrechten de binnenlandsche mededinging toeneemt. Hij wijdt een paar bladzijden aan het betoog, dat dit wel degelijk het geval is, en roept dan triomfantelijk uit: zou men in ernst durven volhouden, dat de eigenaars van landerijen, waarop graan gebouwd wordt, geen mededinging zouden ondervinden?

De heer Diepen had zich deze bladzijden kunnen besparen. Immers eenige regels na de passage, die hij beoordeelt, schreef ik: „Zeker, de binnenlandsche mededinging kan toenemen,” en ging na, aan welke oorzaken dit is toe te schrijven.

Ik kan mij die vreemde voorstelling mijner meening alleen verklaren door de onderstelling, dat de heer Diepen terstond bij de lezing de pen heeft ter hand genomen en zijne kritiek heeft te boek gesteld, en dat hij, toen hij bl. 407 en 408 schreef, nog niet tot mijne meegedeelde woorden was genaderd.

Er is meer, waarin dit vermoeden steun vindt. In het begin van zijn opstel verwijt mij de heer Diepen, dat ik zoozeer blind geweest ben voor alle gevolgen van graanrechten behalve de bevoorrechtiging der grondeigenaars, dat ik zelfs van de belangen der schatkist met geen woord heb gerept. Later komt hij tot de ontdekking, dat ik uitga van de onderstelling, dat de vreemde granen door de bescherming geheel worden buiten gesloten, vindt die onderstelling ongerijmd: „wie spreekt van buitensluiten?” maar wil ten slotte, om mij de maat vol te meten, toch wel op die onderstelling ingaan.

Welnu, indien dit de onderstelling in geheel mijn betoog is geweest, dan deed ik toch waarlijk maar het beste met van de schatkist te zwijgen. In dit geval toch ontvangt de schatkist . . nihil! Hoe kan de heer Diepen het eerste verwijt hebben neêrgeschreven, wanneer hij reeds met de beschouwing, waarop het tweede rust, bekend was?

Elders (bl. 414) laat de heer Diepen mij zeggen, dat de prijs van het buitenlandsche graan hoegenaamd geen invloed meer hebben zal op dien van het binnenlandsche, ook al wordt het vreemde graan maar ten deele buitengesloten; verklaart dit niet te vatten en beveelt zich voor nadere verklaring aan. De onge-

rijmdeheid is zijn eigen schepping: Ik had alleen gezegd, (bl. 333) dat, ook al sluiten wij het vreemde graan maar ten deele uit, die qualiteit land, die nog winst opleveren moet, wil de vereischte hoeveelheid ter markt komen, lager (in mate van vruchtbaarheid) moet liggen dan vroeger.

Van een bepaald worden van den binnenlandschen prijs, niet door den prijs van 't graan in het buitenland, maar door de productiekosten op het slechtste land in gebruik, was in dit betoog in 't geheel geen sprake.

Ook de bladzijden, waarin de schrijver betoogt, dat de theorie van Ricardo mij parten speelt, bladzijden welke, ik erken het gaarne, veel goeds bevatten, had hij dus tegen mij gerust kunnen achterwege laten. Dat de theorie, welke ik Ricardo „min of meer nazeggen” zal, „dat de prijs van alle voortbrengselen geregeld wordt door het bedrag der productiekosten van de bedrijven, die onder de ongunstigste omstandigheden werken”, onjuist is, was mij reeds sedert eenigen tijd bekend; ik bejiver mij ieder jaar, die onjuistheid voor de studenten van het eerste academiejaar aan te toonen. Mijn bestrijder heeft dan ook wel beweerd, maar niet bewezen, dat ik mij op die theorie zou hebben beroepen. —

De heer Diepen is zeer verontwaardigd dat ik, tot nadere kenschetsing zijner bewering, „dat ieder zijne kinderen in de beschermde vakken kan opleiden,” hem de vraag heb durven stellen, of ieder het in zijn macht heeft grondeigenaar te worden. „Grondbezit een vak”! roept hij uit, en vermaakt zich een halve bladzijde lang over mijn onverstand. — Zeker, grondbezit is geen vak, maar het is dan toch wel een onmisbaar vereischte voor de uitoefening van het landbouwwak! Juist omdat de mededinging de winsten in de verschillende takken van bedrijf gelijk maakt, komt het voordeel, dat de bebouwing van de betere, vruchtbaarder akkers den landbouwondernemer oplevert, geheel ten bate van den eigenaar. Ware het anders, de eene ondernemer zou voor zijn arbeid en kapitaalbesteding ruimer belooning ontvangen dan de andere. De heer Diepen zegt het immers den heer Mees na: gelijke moeite en bekwaamheid moet op den duur en gemiddeld gelijke belooning ontvangen.

Het was dus niet op grond eener verwarring tusschen grondeigenaar en landbouwondernemer, tusschen het bezit van grond en de uitoefening van het bedrijf; het was als eene consequentie uit de stelling, die den grondslag van des heeren Diepen's geheele betoog uitmaakt, dat ik tot de slotsom kwam, dat de geheele vermeerdering van opbrengst bij invoering van graanrechten in

het eind komt aan den eigenaar. En dit was het eenige doel van mijn opstel: aan te toonen, dat het beroep van den heer Diepen op de theorie omtrent nivelleering der winsten in 't geval van de graanrechten geheel geen zin heeft.

Geef toe, zooals de heer Diepen te midden zijner bestrijding als ter loops doet, dat „het niet te loochenen valt, dat de pacht der betere gronden te hooger zal zijn naarmate het slechtste land, dat nog bebouwd moet worden om in de behoeften te voorzien, van geringer hoedanigheid is”; neem tevens aan dat, door de mededinging, winst, loon en rente in het landbouwvak niet hooger zijn kunnen dan in andere vakken, en dat die mededinging onmiddellijk en zeker werkt, en mijne conclusie: dat het voordeel van den verhoogden graanprijs alleen aan de grondeigenaars ten goede komt, schijnt mij niet te ontwijken. —

Met de naieve vrijmoedigheid, waarmede de heer Diepen abstracte en concrete beschouwingen dooreenwerpt zonder een onderscheid tusschen de twee te vermoeden, komt hij aan 't slot van zijn artikel feiten aandragen, welke bewijzen zullen, dat de pachtsommen de prijzen der landbouwproducten volstrekt niet op den voet volgen. Ik wil de juistheid hiervan niet betwisten, maar kan niet inzien, hoe hij er een argument ten zijnen gunste in vindt.

Al moge het, oppervlakkig beschouwd, vreemd klinken, in het tusschen ons aanhangig geschil pleiten deze feiten voor mij, niet voor den heer Diepen. Deze had beweerd dat men in het concrete geval, dat Nederland graanrechten gaat invoeren, gerust mag aannemen, dat de te wachten vermeerdering van inkomen niet beperkt zal blijven tot de grondeigenaars, maar zich zal verspreiden over grondeigenaars, ondernemers, kapitalisten en arbeiders, welk bedrijf zij ook uitoefenen, geen uitgezonderd.

Op de vraag, waarop dit vertrouwen steunt, antwoordt hij met een beroep op de leer van Mr. Mees over de nivelleering der winsten door de mededinging. Ik breng in herinnering dat deze stelling door Mees met velerlei voorbehoud is omkleed. Ik wijs verder aan dat, zelfs als men aanneemt, dat de binnenlandsche mededinging onmiddellijk en zeker werkt, het gevolg van graanrechten is, niet dat „ieder het zijne”, maar dat de grondeigenaar alles ontvangt. — Dit betoog zal de heer Diepen weerleggen en nu brengt hij feiten bij, waaruit op nieuw, voor de zooveelste maal blijkt, dat de mededinging niet onmiddellijk en zeker werkt, dat het voorbehoud, bij het formuleeren der economische wet omtrent de strekking tot nivelleering der winsten door den heer Mees gemaakt, maar door den heer Diepen weggelaten, maar al

te noodig was. Hij erkent m. a. w., dat in de concrete werkelijkheid die nivelleering maar zeer gebrekkig plaats heeft; dat dus, al ware de theorie van Mees, waar het de gevolgen van graanrechten betreft, toepasselijk, zijne bewering, dat van den verhoogden graanprijs, „ieder het zijne” bekomt, toch nog onbewezen zijn zou, daar het er ver van af is, dat in werkelijkheid de nivelleering ook feitelijk plaats heeft.

De heer Diepen stelt zich in zijn antwoord op een geheel ander standpunt dan in het artikel, hetwelk ik bestreed. Vroeger behandelde hij de vraag abstract theoretisch, thans concreet. Ten gevolge van de beschermende graanrechten, zoo betoogt hij, zullen de pachters in beter doen komen, daar de pacht minder zal stijgen dan de waarde der opbrengst; zij zullen meer op 't land laten werken, en er meer kapitaal aan ten koste leggen, en dit zal niet zonder stijging van loon en rente in het landbouwbedrijf mogelijk zijn; zoo zullen dus allen, die met het landbouwwak te maken hebben: eigenaars, pachters, arbeiders en kapitalisten van de waardevermeerdering hun deel bekomen.

Schrijver verkeert in de meening, dat hij hier iets nicuws zegt en iets dat door de vrijhandelaars ontkend wordt. Nu kan men echter in ieder economisch handboekje vinden, dat een bedrijf, hetwelk beschermd wordt, zich uitzet, dat er dus meer werkkrachten dan bij vrij verkeer plaats in kunnen vinden. En het behoeft geen betoog dat, tot zoolang nieuwe werkkrachten naar het beschermde vak zijn heengelokt, wat alleen door hoogere winsten en loonen geschieden kan, de grondeigenaars nog niet het volle voordeel deelachtig worden, dat hun in 't eind uit de graanrechten wacht.

Dit te ontkennen, daaraan heeft niemand onzer ooit gedacht.

Wanneer de heer Diepen de vrijhandelaars en mij in 't bijzonder „tart” dit te loochenen en die loochening waar te maken, daar had hij zich alweder moeite en opgewondenheid kunnen besparen. Bij zoo forsche uitdaging zou echter een ietwat correcter formulering wel aanbeveling hebben verdiend: het zijn toch niet de graanrechten, welke ten deele in de zakken van den landbouwenden stand en andere bedrijven zullen terecht komen, maar de door graanrechten verhoogde graanprijzen!

Ten slotte: wanneer de schrijver mij herhaaldelijk de meening toeschrijft, dat de graanrechten uitsluitend aan den grondeigenaar ten goede komen, verzuimt hij zonder uitzondering er de reserve bij te voegen, die ik in mijn stuk vooropstelde: „aan-

genomen dat de mededinging onmiddellijk en zeker werkt!"

De kern van het practische vraagstuk ligt elders. Niet dit wordt betwist, dat er in het beschermde bedrijf meer, misschien tijdelijk hooger, winsten, loonen en renten zullen genoten worden, maar betwist wordt, dan dit geschieden kan zonder inkrimping van winsten. loonen en renten in andere, niet of minder beschermde bedrijven. Wanneer ten gevolge van de graanrechten, minder graan wordt ingevoerd dan vroeger, zullen er geen goederen meer behoeven voortgebracht te worden, om dat graan te betalen, en in al de bedrijven, die zich met de vervaardiging dier goederen bezig houden, zullen minder winsten, minder loonen, minder renten genoten worden.

Ten gevolge van deze, nu vrijvallende productieve krachten, is het ook onwaarschijnlijk, dat de hoogere winsten in het beschermde landbouwwak van langen duur zullen zijn. Waar de heer Diepen gaat betoogen dat, door de vermeerdering van koopkracht bij den landbouwenden stand, ook de winkelstand, de nijverheid en ten slotte alle bedrijven, geene uitgezonderd, zullen gebaat worden, rept hij van de voortbrengers, die voor uitvoer werken, wier koopkracht te gelijker tijd zal achteruitgaan, met geen enkel woord. Dáárin ligt de tweede hoofdwaling van den heer Diopen, welke ik in mijn eerste opstel voorbijging, daar het mij niet om volledigheid, maar alleen om de aanwijziging te doen was, dat zijn beroep op de theoretische staathuishoudkunde niet opging.

Na al hetgeen onlangs omtrent het verband tusschen in- en uitvoer door Mr. Pierson in dit tijdschrift is opgemerkt, wijd ik er thans niet verder over uit. Het is bekend, dat de protectionisten zich hier tegenover de tegenstanders sterk voelen en allerlei argumenten gereed hebben, om aan de consequenties uit de onbetwistbare waarheid, dat volken elkaar geen geschenken geven, te ontsnappen, maar voor mij zijn die betoogen tot nog toe niet overtuigend. —

De heer Diepen duidt het den vrijhandelaars zeer cuvel, dat zij zoo weinig acht slaan op zijne onderscheiding tusschen *a c t i e v e* en *p a s s i e v e* bescherming. Passieve bescherming is die, welke een bedrijf tracht te houden op, of terug te brengen tot die mate van bloei, welke het eens bereikte.

Wanneer wij nu vernemen, dat tot die passieve bescherming nog behooren zouden graanrechten, welke den prijs der tarwe zouden doen stijgen met f 5 de 100 kg., rechten dus, veel hooger dan de hoogste, welke volgens des heeren Diepen's eigen verklaring

ooit door iemand zijn verlangd; is het dan wel wonder, dat de practische beteekenis der gemaakte onderscheiding ons ontsnapt?

Dat het bestaan van den geheelen landbouw onmogelijk geworden is, dat de vrijhandelaar dus de landbouwscholen wel kan afschaffen, dat de landbouwer alleen fatsoenlijk bestaan kan, als hij inkomsten geniet als vóór de algemeene prijsdaling, terwijl toch de koopkracht van zijn inkomen thans veel verder reikt, — ziedaar beweringen, waarvoor de schrijver zonder nadere adstructie wel niet veel instemming vinden zal!

De citaten-quaestie laat ik verder rusten. Ik laat het oordeel gaarne aan die lezers over, die de moeite nemen willen, de plaats bij Mees na te slaan. De heer Diepen schijnt het als een punt van eer te beschouwen, op alles een antwoord gereed te hebben. Hij rekent zich verplicht het verwijt veel verzwaard terug te werpen. Waar ik had gewaagd van eene wijze van citeeren, die geen navolging verdient, spreekt de heer Diepen van verwringing en verminking. Maar hij weet geen ander bewijs daarvoor aan te voeren, dan de mij toegeschreven bewering, dat volgens hem grondbezit een vak zou zijn. Ik kom daar niet op terug. De lezer zal het, naar ik vertrouw, billijken, dat ik mij het verwijt niet aantrek.

Ik zou den heer Diepen hebben beschuldigd, dat eigenbelang zijne pen bestuurde. Er is in mijn stukje geen enkel woord te vinden, waaruit die beschuldiging met eenigen grond kan worden afgeleid. Maar de protectionisten zijn blijkbaar met het denkbeeld, dat eigenbelang het motief van zekere meeningen zijn kan, zoo geheel vervuld, dat zij die gedachte bij den tegenstander raden, waar hij zelf er geen oogenblik aan gedacht heeft!

In het voorgaande geloof ik den hoofdinhoud van het artikel „graanrechten en grondbezitters” te hebben besproken. Ik zou nog menig punt kunnen opnemen, maar het zou den lezer vermoeien.

En hiermede neem ik van den heer Diepen afscheid. Hij spreekt ergens van zich zelve als van een dilettant-economist; ik eindig met den wensch, dat de dag nog verre zijn moge, waarop onze economische politiek door dilettanten wordt beheerscht!

Leiden, 20 Juni 1888.

H. B. GREVEN.